

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Oplag: 19.800

Nr. 16

15. decbr.

73. årg.

UDGIVET AF DET DANSKE HEDESELSKAB

1952

naar og hvor
De ønsker det
fra

VANDINGSANLÆG
-omgaaende Levering
-forlang Brochure,

DANSK VANDINGS INDUSTRI
PROJEKTERING · FABRIKATION
INGENIØR HOLGER ANDERSEN
SNOGHØJ FREDERICIA · TELEFON ERRITSØ 125

„Jeg valgte heldigvis NUFFIELD“

Traktoren, der kan arbejde altid – uanset vejret.

Traktoren, der berømmes for sin trækraft.

Traktoren, der trods sin størrelse bruger mindst brændstof ved delbelastninger.

Traktoren med de fremragende køreegenskaber.

Nuffield traktoren er først konstrueret efter krigen, da mekaniseringens krav til en moderne traktor var afklaret – den er således ny helt igennem og derfor mest moderne.

Den enestående hydrauliske løfteanordning har – foruden det normale 3-punktsophæng til redskaber – to af hinanden uafhængige aftapningshuller til hjælpecylindre. Den kraftige helstøbte bæreramme tjener ikke alene til ophæng af frontmonterede redskaber, men forhindrer også, at selve traktoren vrides under overbelastning med kraftige læsseapparater, bulldozers eller lignende.

Nuffield traktoren er ikke bygget ned til en pris – men op til en standard.

NY GRUNDPRIS KR. 11.575

NUFFIELD
UNIVERSAL

TRAKTOR

Forhandlere og service-stationer over hele landet.

DANSK OVERSØISK MOTOR INDUSTRI A/S, GLOSTRUP

I vinteren 1946-47 spærrede isen de danske havne i ca. 3 måneder.

*En streng vinter med afspærring af
havnene vil også i 1952-53 give
uovervindelige vanskeligheder for
rettidig levering af kunstgødning.*

Tag derfor Deres gødning hjem,
så snart Deres leverandør kan levere den.

Dansk Andels Gødningsforretning — E. Lunding A/S
Det danske Gødnings-Kompagni A/S

Røde — 2"—12" — Drænrør

Forlang tilbud

Akts. Frederiksholms Tegl- & Kalkværker
Islands Brygge 22 — København S. — Central 282

HUSK

at anmelde flytning
til postvæsenet

Carlo Mortensen

Bogtrykkeri & kartonnage

St. Sct. Mikkelsgade 21 . Telefon 355 . VIBORG

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

Prima, røde drænrør

i størrelse fra 2 til 15 tommer . Indhent tilbud Tlf. Højslev 3

Jydsk Skovfrø

Løndal pr. Addit - Tlf. Burgårde 6 u

Frøindsamling i godkendte og udvalgte bevoksninger
Alt frø leveres med angivelse af afstamning og spireevne
Klængning og opbevaring for skovdistrikter

Prisliste sendes på forlangende

Kaas- Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands
Kulkompani
Nørresundby
Telf. 4227 . 4228

Fabrik: Kaas
Telf. Kaas 11

Mejeriernes og Landbrugets ULYKKESFORSIKRING

Telefon Minerva 350
Gensidigt selskab

Vester Farimagsgade 19
København V.

✱
Ansvarsforsikring

✱
Automobilforsikring

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

af C. M. Christiansen, Aarhus

Telefon Ellidshøj 4 og Aarhus 7312

Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

HAMMERUM HERREDS

Spare- og Laanekasse

Herning - Telf. 10 . 314

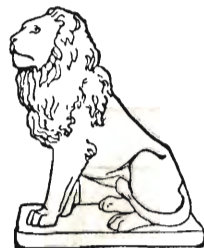
Østergade 6

Kontortid: 10-12,30 og 14,30-17

Løve Garn

Aktieselskabet Holger Petersen

Købmagergade . København K.

AEROLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 16

15. decbr. 1952

73. årg.

Indtrædende medlemmer indtegnes hos selskabets forretningsførere. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr. Større bidrag modtages gerne. Tidsskriftet udgår ca. 16 gange årligt og sendes uden vederlag til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 50 øre pr. mm. Oplag 19.800 eksemplarer.

Indhold: Kulturteknisk afdeling. — Afsked med hedeselskabet. — Tørveproduktionen i 1952. — Tildelt sølvbægeret. — En grundflademåler. — J. C. Christensens statue afsløret. — Modvirkning af tørkeskader. — Nye plantagearealer. — I få ord.

Kulturteknisk afdeling

Nybesættelser og omflytninger

Det danske Hedeselskabs bestyrelse har på sit møde den 3. december vedtaget at udnævne distriktsingeniør ved den kulturtekniske afdelings kontor i Slagelse *Frode Ebert* til afdelingsleder for kulturteknisk afdeling. Udnævnelsen er under 10. december approberet af landbrugsministeriet.

I forbindelse med afdelingslederskiftet er der foretaget følgende nyudnævnelser indenfor kulturteknisk afdeling. Cst. distriktsingeniør ved kulturteknisk afdelings kontor i Viborg, civilingeniør *Hans Venov* er blevet udnævnt til distriktsingeniør i Slagelse, medens civilingeniør *Arne Fredborg* er blevet konstitueret som distriktsingeniør i Viborg.

I denne forbindelse har bestyrelsen endvidere tiltrådt, at det under kulturteknisk afdelings distriktskontor i Slagelse sorterende dræningskontor, som bestyres af distriktsbestyrer *Th. Vesterby*, fremtidig henlægges under mose- og engafdelingen, og at der foretages en ændring af grænserne mellem kulturteknisk afdelings distrikter, således at Fyn, der hidtil har været betjent fra distriktskontoret i Slagelse, og dele af Vejle og Ribe amter, der hidtil har været betjent fra Viborg, fremtidig henlægges under det sydjydske distrikt, hvis kontor snarest flyttes fra Tønder længere imod nord, formentlig til Kolding eller Fredericia.

Afsked med hedeselskabet

Afdelingsleder, civilingeniør *Jens Parbo* fyldte den 4. november 70 år og nåede dermed aldersgrænsen for sin virksomhed i hedeselskabets tjeneste, hvilken tjeneste han fratrådte den 1. december 1952.

Afdelingsleder Parbo, der er landmandssøn og født i Alminde ved Kolding, tog i 1906 afgangseksamen fra polyteknisk læreanstalt — som bygningsingeniør. Efter et kort ophold ved Jydsk Ingeniørkontor i Aarhus blev han den 1. august 1908 ansat i hedeselskabet under kulturteknisk afdeling, hvis chef var ingeniør Kr. Thomsen. Efter ingeniør Thomsens død i 1918 blev ingeniør Parbo betroet den daglige ledelse af afdelingens kontor i Viborg med ingeniør Thalbitzer, Slagelse, som afdelingsleder, og efter fra 1. oktober 1919 at være udnævnt til underafdelingsleder, blev han fra 1. april 1929 efter ingeniør Thalbitzers død leder af hedeselskabets kulturtekniske afdeling.

Ingeniør Parbo har altså i over 44 år tjent Det danske Hedeselskab, og i over halvdelen af dette tidsrum som selskabets ledende ingeniør, en

højt betroet post, gennem en periode, hvor hedeselskabets kulturtekniske arbejde har været genstand for særlig rig udvikling.

Ingeniør Parbo har gennem sin personlighed og fine menneskelige egenskaber i høj grad præget hedeselskabets kulturtekniske virksomhed gennem den sidste menneskealder. Han har i sin gerning været yderst ansvarsbevidst også overfor samfundet, der på grund af det tilskud, staten yder, måtte have krav på, at arbejdet for enhver pris måtte være kvalitetsarbejde, og han havde alene for øje i hver enkelt sag at finde den efter hans opfattelse ideelle løsning. Når han efter grundig gennemtænkning — og ingeniør Parbo kan tænke en sag igennem helt til bunds — havde taget sit standpunkt, fastholdt han det og i den grad, at det i denne kompromissernes verden kunne volde vanskeligheder og ofte blev opfattet som stædighed, medens det rettelig vurderet hænger nøje sammen med hans grundige, forudgående overvejelser og hans redelighed både overfor sig selv og de interesser, han skulle varetage.

I mit lange og indgående samarbejde med ingeniør Parbo har jeg

altid, også hvor uenighed i opfattelser gjorde sig gældende, haft dyb respekt for Parbo, netop fordi jeg altid kunne føle mig så helt sikker på, at hans standpunkter og meninger byggede på faglig viden, og dækkede hans ærlige overbevisning. Disse karakteregenskaber — hans helstøbte person — gjorde Parbo værdifuld i samarbejdet og værdifuld for hedeselskabet. Han var af samme grund en god og afholdt chef for sit store personale.

Ingen har vel stærkere end ingeniør Parbo fremhævet, at en betingelse for udførelse af kvalitetsarbejde er gode redskaber. Han har altid lagt den største vægt på ikke alene at skaffe sig de bedst mulige medarbejdere og at skaffe dem gode arbejdsforhold, men også at der blev ydet dem al mulig støtte — også økonomisk — til videreuddannelse. Derfor ved jeg, at det er ingeniør Parbo til megen glæde, at hedeselskabet ved hans fratræden har oprettet et legat på 10 000 kr. bærende hans navn til støtte for unge kulturteknikeres uddannelse. Hedeselskabet har også derved ønsket at give afdelingsleder, civilingeniør Jens Parbo en fortjent hædersbevisning.

Niels Basse.

Tørveproduktionen i 1952

Af konsulent A. Krøigaard.

Den snart klassiske sang »Det sku' være så godt, og så var det faktisk skidt«, fra Kjeld Abells skuespil »Melodien, der blev væk«, kan passende sættes som motto for tørvevirksomheden i Danmarks moser i 1952.

Udsigterne med hensyn til brændselsforsyningen var ved årets begyndelse temmelig mørke, og under indtrykket heraf blev der da også i vinterens løb truffet foranstaltninger til en betydelig udvidelse af den hjemlige brændselsindustri. Der skaffedes bevillinger til ydelse af driftslån, og maksimalpriserne fik atter en tand opad, samtidig med at det blev tilkendegivet forbrugerne, at der for fyrings-sæsonen 1952—53 ikke kunne forventes større rationer af koks end i året forud, således at det ville blive nødvendigt for dem, der ønskede varme i stuerne hver dag i vinterens løb, at supplere op med tørv, formbrændsel eller briketter. Tørvefabrikanterne landet over blev formelig bestormet med bestillinger på brændsel til levering i sommerens løb, og med brændselshandlerne kunne der afsluttes tilsyneladende fine kontrakter om store kvanta tørveprodukter til successive levering og betaling. Jo, alt var lagt op til, at 1952 skulle gå

over i historien som et af de »store« tørveår. Det kom til at gå helt anderledes.

Vinteren 1951—52 var, som det vil erindres, usædvanlig mild, og foråret kom tidligt. Arbejdet i moserne kunne derfor igangsættes rettidigt, og da forsommeren, som det fremgår af hosstående tabel, der er udarbejdet på grundlag af Meteorologisk Instituts månedsberet-

Nedbør i april—september 1952.

Millimeter.

	April		Maj		Juni		Juli		August		Septbr.	
	Normal	1952	Normal	1952	Normal	1952	Normal	1952	Normal	1952	Normal	1952
Nordjylland	39	÷ 4	43	÷ 19	44	÷ 9	60	÷ 12	84	+ 9	56	+ 18
Midt- og Østjylland	42	÷ 13	43	÷ 22	47	+ 6	64	÷ 5	84		58	+ 19
Vestjylland	42	÷ 14	43	÷ 14	48	+ 2	64	+ 17	92	+ 25	70	+ 32
Sønderjylland	43	÷ 6	46	+ 3	53	+ 25	71	+ 1	92	+ 18	69	+ 49
Fyn	40	÷ 11	43	÷ 4	47	+ 27	61	÷ 5	76	÷ 3	54	+ 11
Sjælland	37	÷ 16	38		45	+ 23	63	÷ 4	73	÷ 22	50	+ 10
Lolland-Falster	37	÷ 18	41	+ 20	47	+ 31	65	÷ 13	69	+ 7	50	+ 6

Nordjylland: Hjørring, Thisted og Aalborg amter.

Midt- og Østjylland: Viborg, Randers, Aarhus, Skanderborg og Vejle amter.

Vestjylland: Ringkøbing og Ribe amter.

Sønderjylland: Haderslev, Tønder og Aabenraa-Sønderborg amter.

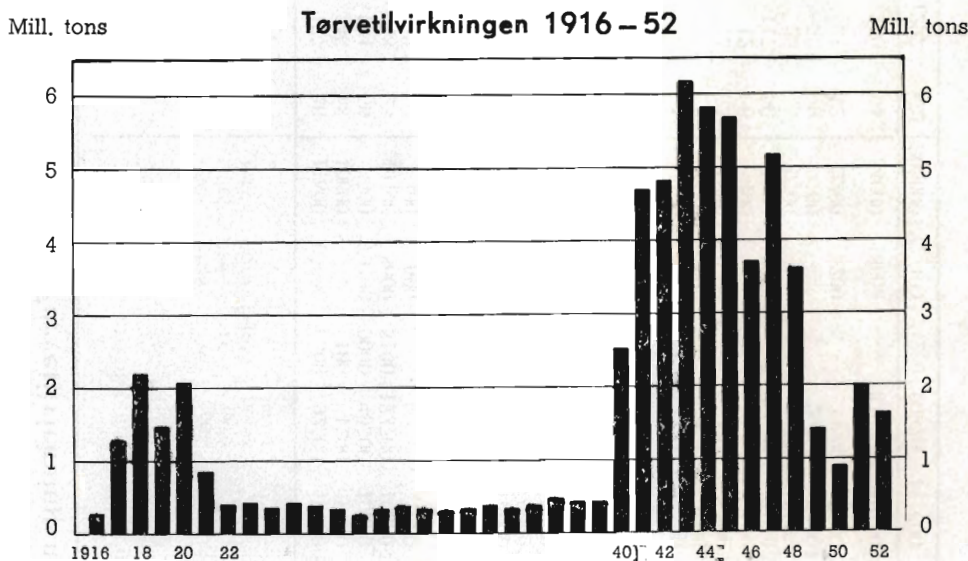
ninger, gennemgående havde tørt vejr, skred arbejdet til at begynde med rask fra hånden. På læggepladserne bredte de sortbrune flader af udlagte tørv sig dag for dag, og på formbrændsels- og briketfabrikkerne dunkede presserne snart deres monotone melodi næsten døgnnet rundt, men »melodien« blev snart væk. Tørvesæsonen var ikke ret mange uger gammel, før de første avisnotitser kunne antyde, at situationen med hensyn til det udenlandske brændsel var ændret på afgørende måde, og snart bredte det indtryk sig, at der nu nærmest var overflod af koks og cinders. Tørveindustriens produkter har nu engang ingen særlig stor goodwill at tære på hos forbrugerne, og aftrækket på det færdige brændsel mindskedes derfor hurtigt, for i løbet af juli at gå helt i stå over størstedelen af landet. Trods gode vejrforhold i denne måned måtte mange virksomheder indstille driften, og de kom ikke igang igen. Pladserne var fyldt med tørv, og eftersommeren og efteråret gik med i det våde vejr at bjerge, hvad bjerges kunne af de drivvåde tørv.

Produktionens størrelse

Ligesom i de foregående år har hedeselskabet ved henvendelse til kommunalbestyrelserne i de kommuner, hvor der findes moser,

fået oplyst navne og adresser på de personer og virksomheder, der fremstiller tørv, formbrændsel eller tørvbriketter. Så godt som alle de adspurgte kommuner har besvaret henvendelsen på udtømmende måde, og hedeselskabet er taknemlig for det i mange tilfælde ret store arbejde, som besvarelsene har udkrævet.

Den 1. septbr. udsendes derefter til alle producenterne et skema med spørgsmål om produktionens art, størrelse og varighed, om an-

tallet af beskæftigede mænd, kvinder og børn, om størrelsen af lagrene af ikke-solgt brændsel pr. 1. september og for formbrændsels- og briketfabrikkernes vedkommende tillige om, hvor store mængder færdigt brændsel der var leveret indtil nævnte dato, og hvor meget der yderligere påregnes produceret i efterårets og vinterens løb. Endelig blev der forespurgt om, hvor vidt det har været muligt at opnå maksimalprisen på brændslet, og om hvordan efterspørgslen har været.

Antallet af tørvproducenter i 1952 har været 1769 mod 1998 i 1951, altså en tilbagegang på over 200. Da der vitterligt i år er oprettet mange ny virksomheder, vil det sige, at et endnu større antal af dem, der arbejdede i 1951, ikke kom i gang i 1952.

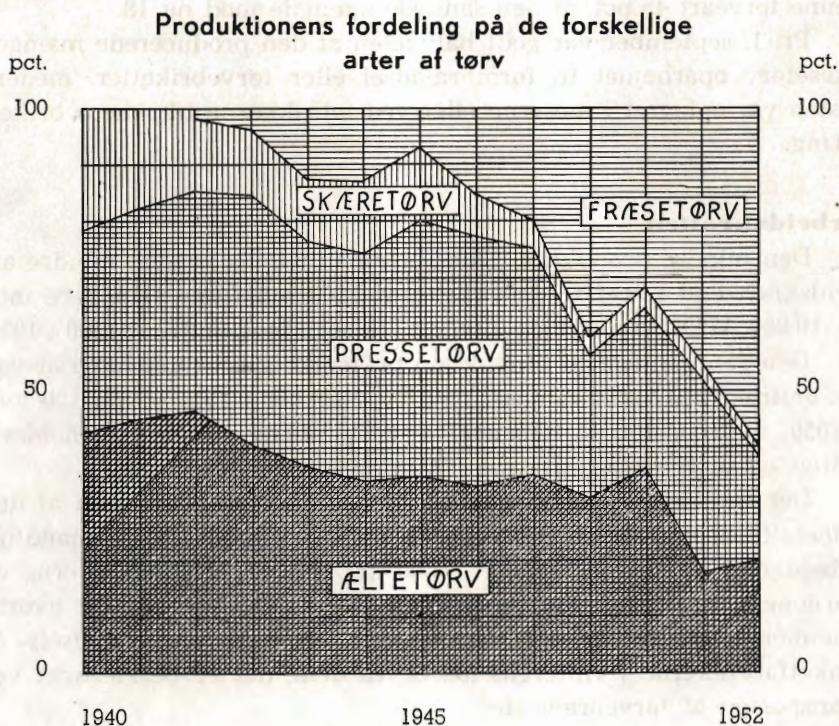
Der er modtaget besvarede spørgeskemaer fra 1297 virksomheder eller ca. $\frac{3}{4}$ af de adspurgte, og hedeselskabet takker for det materiale, der herved er tilvejebragt, og som danner grundlaget for nærværende oversigt.

Tørvetilvirkningen 1952.

Amt	Antal producenter			Beregnet produktion i 1952 i tons						Pro- duktion i 1951 i tons	Æn- dring fra 1951 til 1952 pct.	Ikke solgt d. 1. septbr. 1952		Beregnet gennemsnitlig beskæftigelse		
	ialt	har sva- ret	har ikke sva- ret	Våd- æltet tørv	Pres- se- tørv	Skæ- re- tørv	Fræ- se- tørv (tørv- smuld)	Anslået pro- duktion til eget for- brug	Ialt			Tørv tons	Form- brænd- sel og bri- ketter tons	Mænd	Kvin- der	Børn under 18 år
Hjørring	223	177	46	11600	65600	6500	92500	10000	186200	306074	÷ 39	19300	29200	1047	306	91
Thisted	54	46	8	10600	—	100	1200	6000	17900	29170	÷ 39	—	—	107	18	26
Aalborg	190	134	56	3500	70400	9000	49500	10000	142100	199555	÷ 29	15800	55700	872	160	89
Randers	91	68	23	49400	8600	3100	123700	10000	194800	223866	÷ 13	20900	42400	595	231	39
Aarhus	2	2	0	400	600	—	—	500	1500	5072	÷ 71	100	—	8	2	4
Skanderborg	38	26	12	10500	6900	100	5000	3000	25500	25617	0	2100	3500	165	51	23
Vejle	102	62	40	15800	9700	800	58600	10000	94900	74454	+ 28	3500	20200	382	31	15
Viborg	135	113	22	42600	26900	2100	51400	12000	135000	177085	÷ 24	7100	25200	742	243	111
Ringkøbing	225	159	66	29500	34300	2000	53200	10000	129000	166128	÷ 22	11600	15200	859	187	235
Ribe	173	117	56	10700	13800	400	68700	9000	102600	119582	÷ 14	3100	11500	510	47	35
Haderslev	26	20	6	21700	900	100	8400	2000	33100	45623	÷ 28	3100	800	169	1	1
Tønder	65	57	8	3900	7400	—	32700	5000	49000	70309	÷ 30	2200	6200	267	14	14
Aabenraa-Søndbg.	101	66	35	63800	9700	—	16900	5000	95400	119545	÷ 20	17100	1200	491	81	35
Jylland ialt	1425	1047	378	274000	254800	24200	561800	92500	1207300	1562080	÷ 23	105900	211100	6214	1372	718
Odense	7	6	1	100	—	—	2200	500	2800	6997	÷ 60	—	600	10	1	—
Svendborg	23	17	6	4100	3000	—	1400	4000	12500	17393	÷ 28	1100	300	99	23	9
Frederiksborg ...	20	15	5	1200	3500	—	12700	500	17900	25178	÷ 29	1300	4000	81	32	4
København	18	12	6	400	—	—	7000	100	7500	11986	÷ 38	—	3000	29	14	—
Holbæk	167	117	50	7200	6900	—	222300	5000	241400	246389	÷ 2	600	135500	850	73	21
Sorø	34	29	5	9700	—	—	48700	3000	61400	42353	+ 45	900	25100	186	60	2
Præstø	42	33	9	9700	—	—	29000	3000	41700	61539	÷ 32	1600	12600	178	117	5
Maribo	33	21	12	2200	5200	—	23600	3000	34000	40017	÷ 15	1200	9900	176	58	15
Øerne ialt	344	250	94	34600	18600	—	346900	19100	419200	451852	÷ 7	6700	191000	1609	378	56
Hele landet	1769	1297	472	308600	273400	24200	908700	111600	1626500	2013932	÷ 19	112600	402100	7823	1750	774

Den samlede produktion af tørvebrændsel i Danmarks moser i 1952 har andraget godt 1,6 mill. tons, nemlig ca. 1,2 mill. tons i Jylland og godt 0,4 mill. tons på øerne. I forhold til 1951 har der i Jylland og på øerne været en tilbagegang på henholdsvis 23 og 7 pct.

Der er dog temmelig stor forskel fra egn til egn. I den nordlige del af Jylland (Hjørring, Thisted, Aalborg, Randers, Viborg og Ring-

købing amter) samt i Sønderjylland er der en stor nedgang fra 1951 til 1952, medens produktionen i Skanderborg, Vejle og Ribe amter i gennemsnit er uforandret i de to år. Årsagen til denne forskel er vanskelig at efterspore, men det er muligt, den har forbindelse med, at der i de sidstnævnte amter findes forholdsvis store mosearealer, der er egnet til fræsetørvfremstilling. I Aarhus amt er tørvetilvirkningen næsten ophørt.

Heller ikke på øerne er forholdene ensartede. På Fyn, i Nordsjælland, i Præstø amt og på Lolland-Falster er produktionen gennemgående gået stærkt tilbage, hvorimod Midtsjælland stort set viser uforandrede tal. Også på øerne er det muligvis de ulige gode be-

tingelser for fremstilling af fræsetørsv, der er årsag til den påpegede forskel.

Fræsetørsven eller tørvesmuldet, som det almindeligvis benævnes, er nu, som det fremgår af hosstående grafiske fremstilling af produktionens fordeling på de forskellige tørvearter, fra en ringe begyndelse først i fyrrene nået frem til at udgøre over halvdelen — nærmere betegnet 60 pct. — af den samlede produktion. Skæretørsven er svundet ind til næsten ingenting, og den forholdsvis stærkt arbejdskrævende fremstilling af pressetørsv er ligeledes på retur. I 1946 udgjorde denne tørveart 45 pct. af den samlede mængde mod nu 18.

Pr. 1. september var godt halvdelen af den producerede mængde fræsetørsv oparbejdet til formbrændsel eller tørvebriketter, medens resten var oplagret i moserne eller ved fabrikkerne til senere brikettering.

Arbejdskraften

Den mindre produktion i 1952 har naturligvis krævet mindre arbejdskraft end i året før, nemlig godt 7800 mandlige arbejdere mod ca. 10 000, 1750 kvinder mod 2550 og 774 børn mod omtrent 1300 i 1951.

Den gennemsnitlige produktion pr. mandlig arbejder har i år været omtrent 210 tons brændsel mod ca. 200 tons i 1951 og ca. 150 tons i 1950, til trods for, at sæsonen de fleste steder sluttede forholdsvis tidligt og til trods for, at arbejdet nu og da var afbrudt.

Der foreligger ingen nøjagtige oplysninger om størrelsen af den udbetalte arbejds løn, men regner man f. eks. med, at de mandlige arbejdere i gennemsnit tjener 3500 kr. pr. sæson og kvinderne og børnene 1500 kr., kommer man til et tal på godt 30 mill. kr., hvortil kommer de beløb, som udbetales til arbejderne på formbrændsels- og briketfabrikkerne i vinterens løb og til dem, der er beskæftiget ved transporten af tørvebrændslet.

Den maksimale beskæftigelse for de mandlige arbejdere har ligesom i de foregående år været 10—12 pct. højere end de i tabellen anførte gennemsnitlige tal. For kvindernes og børnenes vedkommende ligger de af producenterne opgivne antal beskæftigede på det tidspunkt, da der var flest, ca. 15 pct. højere end gennemsnitstallene i tabellen.

Prisforhold og handel med tørv

Det er allerede anført, at maksimalpriserne for tørvebrændsel blev forhøjet i forhold til priserne i 1951. Stigningen var for tørvenes vedkommende fra 48 til 51 kr. pr. ton ab mose, medens formbrændsel steg fra 49 til 52 kr. pr. ton ab fabrik. Briketpriserne forblev ufor-

andrede. Tørvefabrikanterne fik samtidig opfyldt det gennem 12 år nærede ønske om tilladelse til ved salg af tørv direkte fra producent til forbruger at beregne sig forhandleravance. De af prisdirektoratet udsendte regler vedrørende handel med tørvebrændsel er i øvrigt meget omfattende og meget indviklede, og det er givet, at kun et fåtal af producenter, forhandlere og forbrugere har gjort forsøg på at efterleve bestemmelserne til punkt og prikke. Det gør sikkert heller ikke så meget i år, hvor tørveprodukterne har været alt andet end en »mangelvare«; i hvert fald har et meget stort antal af de adspurgte producenter måttet svare benægtende på spørgsmålet om, hvorvidt de har kunnet opnå maksimalprisen på deres produkter.

I redegørelsen om tørveproduktionen i fjor kunne der berettes om en efterspørgsel ud over alle grænser, og producenterne måtte tage alle det danske sprogs superlativer i brug for at beskrive situationen. Også i år har producenterne måttet anvende malende udtryk for at karakterisere efterspørgslen, og ordet »dårlig« er et af de mildeste. Den manglende afsætning har ganske naturligt bevirket, at der rundt om på virksomhederne findes forholdsvis store mængder af usolgt brændsel, og som det ses af tabellen, drejer det sig om godt 30 pct. af den samlede produktion. Da de i fjor producerede 2 mill. tons tørvebrændsel var solgt og leveret inden efteråret, vil det med andre ord sige, at forbrugerne i år hidtil kun har aftaget godt halvdelen af, hvad de aftog i 1951.

Gennemgangen af spørgeskemaerne viser, at efterspørgslen har svigtet mest i Nordjylland og på øerne, medens den har været nogenlunde normal i Syd- og Sønderjylland. Her forhindrede det overordentlig regnfulde vejr i eftersommeren og efteråret til gengæld producenterne i at opfylde alle leveringsforpligtelserne fuldtud.

Mange producenter oplyser i besvarelsen af spørgeskemaet, at der var efterspørgsel efter de bedste kvaliteter af tørvebrændsel i tørvesæsonens første måneder, hvorimod det mere askeholdige brændsel var usælgeligt allerede fra foråret. Det gode vejr bevirkede, at der kunne leveres virkelig godt tørrede tørv, og der er næppe tvivl om, at kvaliteten af tørvebrændslet, som er leveret til forbrugerne, som helhed har været god. Der vil senere fremkomme en redegørelse angående kvalitetsbestemmelsen af tørvebrændsel i 1952 i nærværende tidsskrift.

Tildelt sølvbægeret

Af Niels Basse.

Under en fest i Simmelkjær forsamlingshus den 11. november, arrangeret af de lokale landbrugsorganisationer, tildeltes to af egnens kendte og dygtige hedeopdyrkere hedeselskabets hædrende sølvbæger. De to mænd var gårdejer *Otto Andreas Mølsted*, »Plantørgaarden«, og gårdejer *Jesper Nielsen*, Starrekrog, Sneftrup.

Gdr. Otto Mølsted er født i 1895 i Sunds. Der var 9 søskende i hjemmet, der alle tidlig lærte at hjælpe til, og han selv måtte allerede som 8-årig ud at tjene som hjorddreng. Som medhjælper på forskellige landejendomme lykkedes det ham efterhånden at opspare 5500 kr., således at han i 1926 kunne købe »Plantørgaarden« ved Ilskov for 38 000 kr. Han fik 1700 kr. hjemmefra.

Der var 94 tdr. land opdyrket og 36 tdr. land uopdyrket jord. De 36 tdr. land er nu merglet og opdyrket og solgt 18 tdr. land fra, så der nu er 112 tdr. land i god kultur.

Stuehuset var ca. 100 år gammelt, og de øvrige bygninger fra 1914 var meget lidt værd. Der blev bygget ny hestestald i 1938, nyt stuehus i 1939, ny lade i 1949 og ny kostald i 1950, således at gården nu er total ombygget. Besætningen var i 1926 6 køer, 4 kalve, 4 søer og 2 heste. I 1951 var der 22 køer, 22 opdræt, 2 søer, 20 fedesvin, 11 smågrise og 4 heste. Af maskiner var der i 1926 1 plov, 1 harve og 1 slåmaskine i defekt stand, men dette er nu afløst af traktor og alle moderne redskaber samt eget vandværk og bil.

Besætningen er dansk malkerace, der giver ca. 170 kg smør pr. dyr. Bygningerne har kostet 65—70 000 kr. Ejendomsskyld er 44 000 kr., grundværdi 14 000 kr. Handelsværdien er ca. 150 000 kr., gælden 40 000 kr. Der dyrkes ca. 12 tdr. land årlig med kartofler, som sælges til fabrik og eksport. Der er læplantninger om hvert skifte.

Mølsted og hans dygtige hustru Marie Thomine har 8 børn, 5 drenge og 3 piger i alderen 3—24 år.

Gdr. Jesper Nielsen, Starrekrog, Sneftrup, Sunds, er født 1892 på ejendommen. Allerede som 10-årig kom han i fremmed tjeneste — og som voksen rejste han i 6 år med uldpakken.

1917 overtog han ejendommen efter sin far. Prisen var 20 000 kr., hvoraf han selv havde 4000 kr. 1924 blev han gift med Anna Kirstine, født Westergaard. Ejendommen var på 88 tdr. land, hvoraf ca. 40 tdr. land var opdyrket. I 1917 var besætningen på 6 køer, 6 ungkreaturer, 2 heste og nogle få svin. Der blev straks bygget stuehus. Besætningens størrelse var nu i 1951: 12 køer, 17 ungkreaturer og kalve, 3 heste, 9 svin + 2 søer.

I årenes løb er der tilkøbt 4 tdr. land og solgt 12 tdr. land. Kartoffelavlens er nu ca. 1500 tdr. årlig, hvoraf ca. 500 tdr. er klasse A.

På ejendommen findes nu de fleste moderne maskiner: Tærsk-

LØSNINGEN

på problemet **HUSHJÆLP!**

MASTER MIXER gør det 10 gange lettere at være husmoder!

Husmoderen trænger til aflastning i køkkenet — og det er både svært og dyrt at få en dygtig husassistent. Derfor er **MASTER MIXER** løsningen.

Med sit omfattende tilbehør kan den påtage sig alt det besværlige arbejde, der går forud for madlavning, bagning, syltning o. s. v., og arbejdet er vel at mærke overstået på en brøkdel af den tid. De er vant til at bruge.

MASTER MIXER har en enorm kapacitet: den hakker et kilo kød på eet minut, rører op til 3 kg fars ad gangen, skræller 3—4 kg kartofler på 5 minutter og presser 3 kg frugt på 4—6 minutter.

Ballerup

MASTER MIXER

STANDARDUDSTYRET omfatter:

Ælte- og pisketilbehør . Kødhakker nr. 10 med kødbakke . Komplet frugtpresser . Pølsehorn . Kageplader . Righoldig opskrift-bog . Dejgskraber

Komplet med rustfri stål-røreskål..... kr. 695,—

Komplet med MELAMIN-røreskål..... kr. 645,—

Forlang brochure hos forhandlerne

KRAFT . PÅLIDELIGHED . ØKONOMI . MASTER MIXER

ælder
rører
pisker
moser
hakker
presser
river
rasper
snitter
skræller
maler
m. m. m.

A/s De forenede Teglværker

EGERNSUND TELEFON 13 og 14

LEVERER TEGLVARER OVER HELE LANDET

Den er rigtig!

DEN
ER FRA

Zinck GODT-
HAAB

Frøavlscentret

HUNSBALLE

Holstebro - Tlf. 533

Frøavl og frøhandel

H. Theut

VIBORG - Tlf. 1559 . 1560

Brunkul - Mergel - Kalk

Midtjydsk Brunkul Industri

Tlf. Kolkær 28 x

Katrinebjerg Teglværk

Tlf. Hejnsvig 17

Mursten - Drænrør

SPAREKASSEN

FOR

SVENDBORG OG OMEGN

Drejer det sig om

**MOTOR-
SAVE**

er

Stihl-Kædesave

fra F. L. BIE førende.

Oplysninger gives, og
Fremvisning af Savene
foretages gerne.

Henvend Dem til

Aage Wielandt

Salto Skovridergaard

pr. Næstved

Tlf. Bregnebjerg 65 (helst pers.)

Kjellerup Betonvarefabrik

ved I. T. Birk . Telefon 45 Kjellerup
Efter kl. 17: Rødkjærsbro telefon 14

FØRER KUN Δ MÆRKEDE VARER

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres
FORLANG TILRUD

Skovarbejderskolen

afholder i kursusæsonen 1952-53
seks kurser.
Kursus nr

- 4) 5. januar til 29. januar 1953
- 5) 2. februar til 27. februar 1953
- 6) 3. marts til 28. marts 1953

Det tilrådes folk fra udprægede
nåletræsdistrikter at søge ophold
på kursus nr. 4, der vil blive af-
holdt i januar måned 1953, og som
vil blive lagt til rette med særlig
henblik på arbejdet i disse skove.
Ansøgning om optagelse på kursus
indsendes til skovarbejderskolen,
Kagerup St. Ansøgningskemaer
og skoleplan fås ved henvendelse
hertil.

A. Philipsen & Co.

Sct. Mathiasgade 58 . Viborg

Elektriske anlæg
Vandværksanlæg

Telefon 173 og 174

Aktieselskabet
L. Hammerich & Co.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854 . Tlf. 7050 (3 linier)
Aarhus

**Herning Hede-
& Discontobank**

10-12 $\frac{1}{2}$, 2 $\frac{1}{2}$ -5
Telefon 5 . 273 . 720

PALUDANS

PLANTESKOLE

--- KLARSKOV ---

130 tdr. land

Skovplanter, hæk- og
hegnplanter, allétræer

Forlang prisliste

TELEFON KLARSKOV NR. 9

GUGKALK
foreger Afgrøderne

De penge kommer igen
med gode renter,
for hvilke man GUGKALK
til marken henter.

Gug Kalkværk
Elmealle 2, Aalborg, Tlf. 2908

SPRIT
til teknisk Anvendelse.

Hedeselskabets Tidsskrift

1952

73. årgang

Udgivet af
Det danske Hedeselskab

Viborg
Carlo Mortensens Bogtrykkeri
1952

Redaktionsudvalg:
Afdelingsleder, civilingeniør **J. Parbo** (formand),
afdelingsleder, skovridder **B. Steenstrup**,
forstander **N. C. Nielsen**.

Redaktør: **Har. Skodshøj**.

INDHOLD

Administration :	Side
Ved årsskiftet, af Chr. Lüttichau og Niels Basse	2
Hedeselskabets årsmøde	11, 67
Gave fra frk. Ane Hansen, Roskilde	32
Årsberetning, af Niels Basse	81, 115, 152
Årsmødet, referat	168
Hedeselskabets regnskab 1951—52	184
Kulturteknisk afdeling, nyansættelser og omflytninger	261

Plantning og skovvæsen :

Plantesæsonen står for, af Johs. Th. Bavngaard	12
Fra plantningsforeningerne	17
Jordspørgsmål i forbindelse med foryngelse af hedeskovens rødgran- bevoksninger, af E. Oksbjerg	25
Poppel til læ — eller?, af Martin Sørensen	32
Jubilæumsmødet i De samv. Plantningsforeninger	57, 69
Brunkulslejernes tilplantning, af A. Mørch Sørensen	59
Anvendelse af kunstgødning i skovbruget, af Poul Jensen, Nonneholt	63
Anvendelse af kunstgødning i skovbruget, et svar ved T. Tobiassen Kragelund	77
Fra Sydslesvig, af S. Lybye, J. Nyholm og S. Grosen	175
Moderne anskuelsesundervisning, af H. Wolsing	233
En grundflademåler, af G. West-Nielsen	271
Nye plantagearealer	280

Grundforbedring, mose- og engkultur :

Nedbør og kunstig vanding, af Niels Venov	2
Fra hedeselskabets grundforbedringsvæsen, ved C. V. S. L.	9, 24, 36, 44, 218, 260
Opdyrkning og landvinding	203
Lundergaard mose, af Niels Basse	211
Lidt om »bylder«, af J. Alsted	252
Modvirkning af tørkeskader, af Martin Olsen	275

Moseindustri :

Driftslån til tørveproduktion i 1952, af K.	12
Tørveprisen i 1952, af A. Krøigaard	37
Tørve- og formbrændselsproduktionen i 1952, af Th. Mogensen	38
Prisen på danske briketter og formbrændsel, af A. K.	46
Produktionen af tørvestrøelse, af A. K.	55
Tørveproduktionen i 1952, af A. Krøigaard	263

Litteratur :

Hundrede år, ved has.	6
Steen Steensen Blicher, ved has.	51
Læplantning, ved Rs. Mortensen	79
Ulfborg, ved has.	231

Dødsfald:

	Side
P. Chr. Nagstrup	8
Erik Geete	34
Mette-Marie Dalgas	67
Konsul Kresten Hansen	68
Ingeniørkaptajn K. S. Prytz	204

Forskelligt:

Hundrede år, Kreditforeningen af jydsk Landejendomsbesiddere, ved has.	6
Dyrvig hede solgt til Jydsk Landvinding	11
Den geodætiske og geofysiske unions årsmøde, ved J. M. Lyshede	16
Understøttelsesfondet	20
Svenska Skogsvårdsföreningen 50 år	40
Rodundersøgelser, af Martin Olsen	41
Kunsten og heden, af Niels Basse	45
Legater og sølvbægre, af Niels Basse 48, 58, 189, 210,	270
Plant —, et digt af Alfred Korsbæk	78
De danske Mergelselskabers årsmøde	191
Dansk Plantageforsikringsforenings årsmøde	196
Hederne i Vejle amt, af N. C. Nielsen	205
Stormfloden den 9. november 1945	210
Hederne i Thisted amt, af N. C. Nielsen	219
En udflyttergaard, af I. R.	227
Arkitektkonkurrencen om en nybygning til hedeselskabet	241
Venø Bugt	249
Jens Parbos afsked med hedeselskabet, af Niels Basse	262
J. C. Christensens statue afsløret	274
I få ord:	
Arnborg Hedegaards gave til mindeparken	8
Køb af Mogensgade 38	9
Nationalbankens gave til A/S Plantningsselskabet Sønderjylland	9
P. Nielsen, Tvis, 70 år	10
Hedeopdyrkning i 1760	21
Klimaet skal laves om i Rusland	22
Tørveproduktionen i Norge	24
Gødskning af skov	36
Læplantning i Holsten	42
Stormfaldet den 11. februar	43
Franske bønder og læ	44
Det norske myrselskab 50 år	44
A/S Skovsende-Stakroge plantage 75 år	56
Gave til forsøgsvirksomheden fra Holkækegnens mergelselskab	173
Tolne skov	174
En lille bærhøst	200
Bondeplageren Hans Rosborg	201
Die kleine Rosa	202
Endnu skæres lyngtørv	216
Et »spæn-hus«	217
Vildkaninen i Sverige	218
En storstilet gave til læplantningen i Thy	238
Drænrør af cement	239
Landbrugsarealet gik tilbage	239
Usædvanlig hyldest	258
Trange tider på Grove hede	258
Hædret med Guldmedalje — Jørgen Møller	282

FORFATTERFORTEGNELSE

	Side
Alsted, J.: Lidt om »bylder«	252
Basse, Niels: Årsberetning	81
» : Kunsten og heden	45
» : Lundergaard mose	211
» : Legater og sølvbægre 48, 58, 189, 210,	270
» : Jens Parbos afsked med hedeselskabet	262
Basse, Niels og Chr. Lüttichau: Ved årsskiftet	2
Bavngaard, Johs. Th.: Plantesaesonen står for	12
Jensen, Poul: Anvendelse af kunstgødning i skovbruget	63
Krøigaard, A.: Driftslån til tørveproduktion i 1952	12
» : Tørveprisen i 1952	37
» : Prisen på danske briketter og formbrændsel	46
» : Produktionen af tørvestrøelse	55
» : Tørveproduktionen i 1952	263
Larsen, C. V. Schledermann: Fra hedeselskabets grundforbedrings- virksomhed 9, 24, 36, 44, 218,	260
Lybye, S., J. Nyholm og S. Grosen: Fra Sydslesvig	175
Lüttichau, Chr. og Niels Basse: Ved årsskiftet	2
Mogensen, Th.: Tørve- og formbrændselsproduktionen i 1951	38
Nielsen, N. C.: Hederne i Vejle amt	205
» : Hederne i Thisted amt	219
Oksbjerg, E.: Jordspørgsmål i forbindelse med foryngelse af hede- skovens rødgranbevoksninger	25
Olsen, Martin: Rodundersøgelser	41
» : Modvirkning af tørkeskader	275
Rasmussen, Johs.: En udflyttergaard	227
Skodshøj, Har. = has.: Hundrede år	6
» : P. Chr. Nagstrup	8
» : Steen Steensen Blicher	51
» : Konsul Kresten Hansen	68
» : Opdyrkning og landvinding	203
» : Ulfborg	231
Sørensen, A. Mørch: Brunkulslejernes tilplantning	59
Sørensen, Martin: Poppel til læ — eller	32
Venov, Niels: Nedbør og kunstig vanding	2
West-Nielsen, G.: En grundflademåler	271
Wolsing, H.: Moderne anskuelserundervisning	233

Fortegnelse over hedeselskabets repræsentanter og bestyrelse

Repræsentanter:	År for sidste valg	1. gang valgt
<i>Aabenraa-Sønderborg amter:</i>		
Gårdejer Hans Schmidt, Kollund	(1947)	(1941)
<i>Aalborg amt:</i>		
Rentier N. C. Nielsen, R., Villa Bakkely, Langholt	(1950)	(1914)
Direktør Brink-Jensen, R., Husmands- kreditforeningen, Aalborg	(1947)	(1941)
<i>Aarhus og Skanderborg amter:</i>		
Proprietær Arentoft, R., Kysinggaard, Odder	(1950)	(1944)
Godsejer A. Pontoppidan, Constantinsborg, Ormslev	(1947)	(1947)
Gårdejer Markus Hansen, Vester Mølle, Skanderborg	(1950)	(1950)
<i>Haderslev-Tønder amter:</i>		
Fhv. amtsrådsmedlem Jens Hørlück, R., Dbm., Skodborg	(1950)	(1921)
Borgmester, apoteker J. Kjems, R., Løgumkloster	(1947)	(1941)
<i>Hjørring amt:</i>		
Fhv. havebrugskonsulent P. Chr. Andersen, Svanelundsvej, Hjørring	(1950)	(1950)
Husmand J. Libak Hansen, Taars	(1950)	(1932)
Amtsrådsmedlem, proprietær Aage Holm, R., Eskjær, Tolne	(1947)	(1935)
<i>Randers amt:</i>		
Godsejer Chr. Mourier-Petersen, Rugaard, Hyllested	(1950)	(1950)
Kreditforeningsdirektør, folketingsmand Edvard Sørensen, R., Dbmd. København	(1947)	(1947)
Gårdejer Johs. Grosen, »Vestervang«, Skæring pr. Hjortshøj	(1947)	(1947)
<i>Ribe amt:</i>		
Rentier Søren Johansen, Holsted	(1950)	(1938)
Folketingsmand, gårdejer Olav Øllgaard, Gredstedgaard, Gredstedbro	(1947)	(1941)
Direktør O. Vang Lauridsen, R., Vejen	(1947)	(1935)

	År for sidste valg	1. gang valgt
<i>Ringkøbing amt:</i>		
Gårdejer Jens Hagelskjær, R., Brandkjærgaard, Ilskov	(1950)	(1944)
Fhv. amtmand A. Karberg, K., Dbm., Ringkøbing	(1947)	(1935)
<i>Thisted amt:</i>		
Landinspektør N. Smed Søndergaard, Thisted	(1950)	(1950)
Planteskoleejer Oscar Bang, R., Nykøbing Mors	(1947)	(1947)
<i>Vejle amt:</i>		
Kammerherre, hofjægermester F. Neergaard, R., Dbm., Tirsbæk, Vejle	(1950)	(1932)
Lærer Rasmus Mortensen, R., Bybæk, Vejle	(1947)	(1941)
Gårdejer Karl Midtgaard, Herningvej 61, Brande	(1947)	(1947)
<i>Viborg amt:</i>		
Godsejer E. Obel, Haxholm, Laurbjerg	(1950)	(1950)
Kammerherre, hofjægermester Chr. Lüttichau, R., Dbm., Tjele, Ørum Sdrl.	(1947)	(1923)
Fhv. folketingsmand Laust Nørskov, R., Nørskovgaard, Møldrup. <i>Næstformand 1948</i>	(1947)	(1923)
<i>Svendborg amt:</i>		
Redaktør Stenbæk, R., Svendborg	(1947)	(1947)
<i>Københavns stad:</i>		
Overretssagfører Axel Hulegaard, R., Dbm., Gl. Torv 14, København K.	(1947)	(1935)
<i>København-Roskilde amter:</i>		
Gårdejer P. M. Poulsen, Jersie, L. Skensved	(1947)	(1947)
<i>Frederiksborg amt:</i>		
Proprietær C. F. Lassen, Islebjerggaard, Frederikssund	(1950)	(1944)
<i>Odense-Assens amter:</i>		
Forstander Johs. Petersen-Dalum, R., Dbm., Dalum landbrugsskole, Hjallesø	(1950)	(1926)
<i>Holbæk amt:</i>		
Gårdejer, kreditforeningsdirektør Aksel Jensen, R., Dbm., Anker Heegaardsgade 4, København V.	(1950)	(1947)
<i>Sorø amt:</i>		
Godsejer S. Dahl, R., Catrineholm, Slagelse	(1950)	(1947)
<i>Præstø amt:</i>		
Forpagter H. Fabricius., R., Nysø, Præstø	(1950)	(1947)
<i>Maribo amt:</i>		
Stamhusbesidder, hofjægermester J. C. V. V. Grandjean, Vennerslund, Nr. Alslev	(1950)	(1947)

	År for sidste valg	1. gang valgt
<i>Bornholms amt:</i>		
Amtsrådsmedlem Jac. Jacobsen, Rutsker, Hasle	(1947)	(1947)
<i>Valgte af repræsentantskabet:</i>		
Direktør Johs. F. la Cour, Pindstrup	(1951)	(1948)
— — —		
Fhv. folketingsmand J. Kr. Jensen, Lilliendalsvej 12, Brønshøj	(1951)	(1942)
Direktør C. E. Flensborg, R., Dbm., p. p., Viborg	(1952)	(1943)
Husmand P. Nielsen, Tvis	(1952)	(1952)
Gårdejer J. Jespersen, Gjødstrup	(1952)	(1949)
Forstander H. Hansen, R., Graasten	(1952)	(1948)
Godsejer, dr. med & phil. h. c. K. A. Hasselbalch, FM., Borupgaard, Snekkersten	(1950)	(1935)
Gårdejer Marinus Sørensen, Højbro 12, Nykøbing Mors	(1950)	(1941)
Godsejer A. Olufsen, Quistrup, Struer (Valgt i Ringkøbing amt 1938).	(1950)	(1947)
<i>Formand for repræsentantskabet 1948.</i>		
Landbrugsminister Jens Sønderup, K., Sønderupgaard, Herborg	(1950)	(1950)
Amtmand K. Friis Jespersen., R., Dbm., Hjørring	(1950)	(1950)

Bestyrelsen :

- Kammerherre, hofjægermester Chr. Lüttichau, R. Dbm.,
Tjele, Ørum Sdrl. *Formand.*
Valgt af repræsentantskabet 1952 (1930).
- Godsejer A. Olufsen, Quistrup, Struer.
Formand for repræsentantskabet (1. gang 1948). Næstformand.
- Amtsrådsmedlem, proprietær Aage Holm, R., Eskjær, Tolne.
Valgt af repræsentantskabet 1951 (1948).
- Fhv. amtsrådsmedlem Jens Hørlück, R., Dbm., Skodborg.
Valgt af repræsentantskabet 1950 (1941).
- Departementschef P. Stahlschmidt, K., Dbm., landbrugsministeriet,
København K.
Valgt af landbrugsministeriet 1951 (1945).
- Folketingsmand, forstander Fr. Heick, St. Jyndeved.
Valgt af landbrugsministeriet 1951 (1948).
- Afdelingschef L. F. B. Grünfeld, R., finansministeriet, København K.
Valgt af landbrugsministeriet 1951 (1948).
- Fhv. folketingsmand, gårdejer K. Røhr Lauritzen, R., Dbm.,
Demstrupgaard, Sjørslev.
Valgt af De samvirkende danske Landboforeninger 1951 (1933).
- Husmand Andreas Søndergaard, Outrup, Nykøbing Mors.
Valgt af De samvirkende danske Husmandsforeninger 1951 (1951).

værk, kværn, selvbinder, såmaskine, part i kartoffellægger og -optager, malkemaskine, vandværk og automobil. Der er indlagt centralvarme i stuehuset. Ejendomsskylden er 27 000 kr. Ejendommens handelsværdi ca. 125 000 kr.

En grundflademåler

Af skovtaksator G. West-Nielsen.

I Dansk Skovforenings Tidsskrift (1950) har skovrider J. A. Løvengreen beskrevet et af dr. ing. W. Bitterlich, Østrig, udarbejdet lille instrument til hurtig bestemmelse af den omtrentlige grundflade i en bevoksning (vinkeltalsmetoden).

I dette efterår har hedeselskabet efterprøvet metoden, og resultatet af den lille undersøgelse har været så tilfredsstillende, at jeg har ment det af interesse at offentliggøre dette.

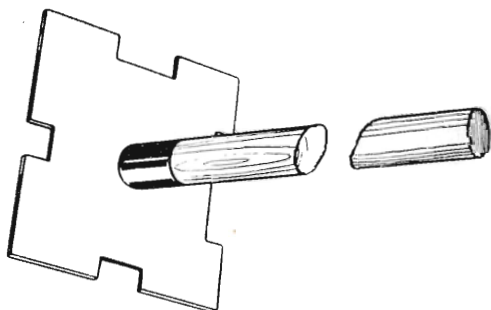

Fig. 1.

Instrumentet, der ses på fig. 1, består af en lille metalplade på enden af en 1 m lang stang. I metalpladen er der udskåret indhak af forskellig bredde: 2 cm, der anvendt giver grundfladen direkte — 1 cm, der giver $4 \times$ grundfladen, 1,41 cm, der giver $2 \times$ grundfladen, og endelig 2,83 cm, der giver $\frac{1}{2} \times$ grundfladen.

Om teorien for vinkeltalmetoden kan henvises til D. S. T. pag. 251, 1950.

Fremgangsmåden ved benyttelsen af grundflademåleren er følgende: Man stiller sig op i et »prøvefladecentrum«, anbringer stangen mod kindbenet og betragter træerne i 1,3 m højde, set gennem pladens indhak. Idet man drejer sig omkring tælles alle de træer, der dækker mere end indhakkets, og dette antal er, når 2 cm hakket anvendes, lig med grundfladen pr. ha i m².

Da diameteren for det træ, der lige netop dækker 2 cm hakket er $\frac{1}{50}$ af afstanden fra »prøvefladecentrum« til træets midte, er der altså ikke tale om en bestemt prøveflade og man må derfor sørge for, at være fjernet

mindst $50 \times$ den største diameter fra en bevoksningskant, for at den største radius ikke skal gå uden for bevoksningsen.

Formålet med det lille forsøg har været at se, i hvor stor en udstrækning grundflademåleren kunne erstatte cirkulære prøveflader, hvorved der både kunne spares tid og penge.

Undersøgelsen omfatter 14 bevoksninger, der alle blev fuldtaxerede, samtidig blev der målt et antal cirkulære prøveflader (afsat med vinkelspejl $1/20$ ha) samt det dobbelte antal målinger med grundflademåleren, i hver bevoksning.

Inden målingen fik de 2 målere styret deres synsindtryk ind ved betragtning af grænsetræer, d. v. e. træer, der stod i en afstand af $50 \times$ træets diameter fra iagttagerens øje.

Resultatet fremgår af tabellen side 273. Det ses hvor overordentlig god en overensstemmelse der er mellem grundflader bestemt ved fuldtaxation og ved grundfladetælling. Begge iagttagere har ved det dobbelte antal målinger opnået bedre resultat end ved bestemmelse ved cirkulære prøveflader, hvorimod man ved det samme antal målinger har fået et lidt dårligere resultat, hvilket jo kun viser repræsentationens store betydning ved den slags målinger.

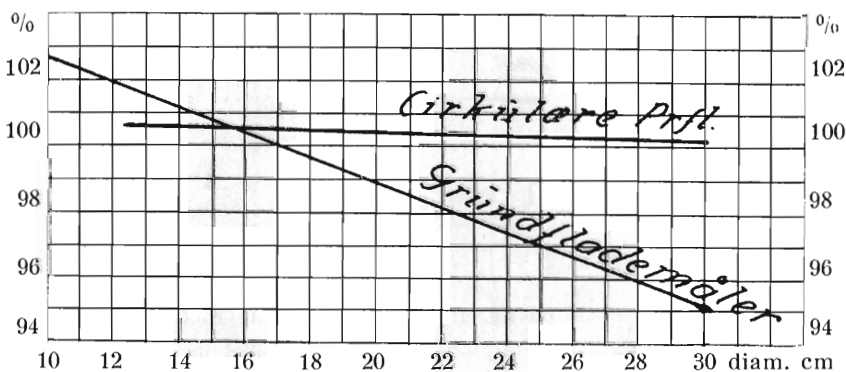

Fig. 2.

På fig. 2 er grundfladerne i % af de fuldtaxerede grundflader for henholdsvis cirkulære prøveflader og grundflademåleren lagt op efter diameter, og som figuren viser kunne det synes, som om man har været tilbøjelig til at måle for højt i bevoksninger med små diametre og omvendt for lavt i bevoksninger med store diametre. Dette står muligvis i forbindelse med lysforholdene, idet man sandsynligvis måler for højt under dårlige lysforhold og for lavt under gode. Der ligger heri en mulighed for at lave ensidige fejl, f. eks. hvis man indstyrrer sine synsindtryk under dårlige belysningsforhold og derefter foretager det meste af målingen under gode.

Grundflademåleren er ret trættende at bruge, og i længden forfalder

Grundflade bestemt efter vinkeltalsmetode og cirkulære prøveflader sammenlignet med fuldtaxation

Plantage	Fuldtaxation			Cirkulære prøveflader				Grundflademåler dobbelte ant. målinger						Grundflademåler ant. målinger = cirkulære prøvefl.			
	Afd.	Diam. cm	Grundflade pr. ha m ²	Antal	Repræsen- tation %	Grundflade pr. ha m ²	Afvigelse %	Antal målinger	Grundfl. pr. ha i m ²			Afvigelse i %			Antal målinger	Grundflade pr. ha m ²	Afvigelse %
									1. pers. m ²	2. pers. m ²	Mid- del m ²	1	2	Mid- del			
Dalgas	15	14	17.0	4	17	16.6	÷2.3	8	17.4	17.8	17.6	÷2.3	+4.7	+3.5	4	18.0	+8.4
»	38	14	22.3	5	9	22.8	+2.2	10	23.1	23.1	23.1	+3.6	+3.6	+3.6	5	24.0	+7.6
»	41	13	16.3	5	14	15.1	÷7.3	10	16.5	16.5	16.5	+1.2	+1.2	+1.2	5	16.7	+2.5
Undallslund	26	29	30.6	3	22	30.5	÷0.3	6	30.7	30.3	30.5	+0.3	+1.0	÷0.3	3	27.5	÷10.6
»	4	20	29.2	2	11	27.2	÷6.8	4	27.4	28.0	27.7	÷6.2	÷4.1	÷5.1	2	27.8	÷4.8
»	5	18	27.5	2	13	28.2	+2.5	4	27.9	26.4	27.2	+1.5	÷4.0	÷1.1	2	28.6	+4.0
»	6	16	23.0	3	16	23.0	0	6	22.6	22.6	22.6	÷1.7	÷1.7	÷1.7	3	21.8	÷5.2
»	13	20	24.7	2	11	26.5	+7.3	4	24.6	24.6	24.6	÷0.4	÷0.4	÷0.4	2	25.1	+1.6
Guldborgland	25	24	30.4	3	13	30.6	+0.7	6	29.3	29.2	29.3	÷3.6	÷3.9	÷3.6	3	28.9	÷4.9
»	51	23	30.1	3	15	29.9	÷0.7	6	29.1	28.7	28.9	÷3.3	÷4.6	÷4.0	3	30.0	÷0.3
Gatten	21	15	26.3	2	18	27.8	+5.7	4	26.3	26.7	26.5	0	+1.5	+0.8	2	26.5	+0.8
»	24	13	25.7	2	20	26.8	+4.3	4	26.0	27.2	26.6	+1.2	+5.8	+3.5	2	26.7	+3.9
»	16	10	23.0	2	—	—	—	4	23.2	24.0	23.6	+0.9	+4.3	+2.6	2	22.7	÷1.3
Rønhøj	4	10	22.4	2	17	22.3	÷0.4	4	22.3	—	22.3	÷0.4	—	÷0.4	2	22.5	+0.4
Middelfvigelse							+0.4					÷0.3	+0.1	÷0.1			+0.2
Middelfejl på den enkelte måling							+4.3					+2.6	+3.7	+2.9			+5.2
Middelfejl på middeltallet							+1.2					+0.7	+1.0	+0.8			+1.4

man let til mindre omhyggelig måling, det vil derfor sikkert være en fordel, hvis man kan kombinere sine grundflademålinger med andre ting, f. eks. bevoksningsbeskrivelse eller højdemåling.

3 mand måler i gennemsnit ca. 4,5 cirkulære prøveflader i timen. Regner man med en udgift på $4,50 + 3,00 + 3,00 = 10,50$ kr. i timen bliver det ca. 2,30 kr. pr. prøveflade. 1 mand måler ca. 20 målinger i timen med grundflademåleren eller $\frac{4,50}{20} = \text{ca. } 22$ øre pr. måling. Formodentlig vil man for hver 1 cirkulære prøveflade foretage 2 målinger med grundfladetælleren, d. v. s. at udgifterne for de to slags målinger vil forholde sig som 2,30 til 0,44 eller ca. 5:1. Foretages grundfladetællingen i forbindelse med beskrivelsen eller højdemålingen, får man en stor del af transporten forærende, hvorved forskellen bliver endnu større.

Jeg synes, at grundflademåleren ved denne lille undersøgelse har vist så gode resultater, at man ikke vil tage i betænkning at anvende denne metode i udstrakt grad ved taxationer. Ganske vist får man ikke målt stamtal og diameter, men stamtallet kan i de fleste tilfælde undværes, og diameteren er jo den af vedmassefaktorerne, der er lettest at ansætte på skøn.

Det skal lige til slut bemærkes, at man ved anvendelse af de forskellige hak i pladen kan gøre »prøvefladerne« enten større, og derved opnå en bedre repræsentation, eller mindre, og derved undgå, at »prøvefladen« går ud over bevoksningsranden.

J. C. Christensens statue afsløret

Efter J. C. Christensens død i 1930 samledes hans mange venner og beundrere i ønsket om at rejse en statue af ham på torvet i Ringkøbing. Statuen er nu fuldført af billedhugger, professor Johs. Bjærg og blev den 19. november afsløret i overværelse af en tusindtallig forsamling. Afsløringsstalen holdtes af fhv. statsminister *Knud Kristensen*, og derpå talte formanden for hedeselskabets bestyrelse, kammerherre *Chr. Lüttichau*. De smukke mindeord om hans gerning i hedeselskabet gengives her:

J. C. Christensen fulgte livet igennem arbejdet på heden og hedeselskabets gerning med varm interesse og kærlighed, og han ydede som indflydelsesrig politiker gennem en menneskealder sin betydningsfulde støtte til ethvert arbejde, der, som han udtrykte sig, har til formål at gøre vort land større, smukkere og rigere. J. C. Christensen har derfor også som politiker haft uvurderlig betydning for hedesagens fremgang og udvikling.

I dag vil jeg dog især minde om og takke for, at J. C. Christensen,

da han ønskede at fratræde som politiker, påtog sig en aktiv gerning i hedesagens tjeneste som formand for bestyrelsen for Det danske Hedeselskab.

Der er, synes jeg, noget menneskeligt såre skønt deri, at en mand med en så lang og rig politisk livsgerning bag sig som J. C. Christensen, ligesom vender tilbage og vier sine sidste år og kræfter til den samme gerning, hvormed han som hedebondens søn begyndte i hjemmet på heden ude i Paabøl.

Fra 1921 og indtil få måneder før sin død var J. C. Christensen hedeselskabets formand. Hans person kastede glans over vort gamle selskab, og hvad vigtigere var, den gamle politiker blev et samlingsmærke, der hævede hedeselskabets virke op over alle partiskel.

Det har været Det danske Hedeselskab en ære og glæde at være med til at rejse det minde for J. C. Christensen, der her i dag er afsløret.

Alle indenfor hedeselskabet højagter og bevarer i taknemlig erindring mindet om J. C. Christensen.

Modvirkning af tørkeskader

Af forskningsleder *Martin Olsen*.

Fra praksis kender vi alle den store betydning, det har for høst-udbyttets størrelse, at nedbøren i vækstperioden falder i tilfredsstillende mængder og med en efter afgrødernes behov passende fordeling. Da vand foruden at indgå i plantevævets opbygning tillige er opløsnings- og transportmiddel for de næringsstoffer, planten optager fra jorden, er det klart, at vandmangel virker stærkt ind på plantens vækst og dermed på udbyttet.

Da vi for vækstperiodens vedkommende normalt får de mindste nedbørsmængder i maj og juni samt ofte også i første halvdel af juli, og da græs- og kornafgrøderne i en betydelig del af dette tidsrum har et relativt stort, dagligt vandforbrug, er det især disse afgrøder, der er udsat for vandmangel. I samme tidsrum er rodfrugternes vandforbrug relativt ringe, og når de senere stiller større krav, har nedbøren normalt en sådan størrelse, at vandforbruget kan ske nogenlunde uindskrænket.

Vandforbruget lader sig naturligvis afhjælpe ved direkte vandtilførsel, således som det praktiseres f. eks. ved hjælp af regnkanoner. Herigennem er det muligt at sikre afgrøderne de fornødne vandmængder, men da vi endnu ikke er i stand til at fjerne kogsalt fra havvandet på en billig måde, er vi henvist til at anvende ferskvand

fra åer, vandløb, søer m. v. Derfor, og da andres interesser kan blive gået for nær, såfremt man i sommertiden lænser vore vandløb m. v. for vand, vil de arealer, der kan vandes på denne måde, kun udgøre nogle få procent af landbrugsarealet. Derfor må det erkendes, at der på nuværende tidspunkt er ret snævre grænser for, hvad kunstig vanding kan komme til at betyde for dansk landbrug.

Disse kendsgerninger og det forhold, at årsnedbøren normalt andrager det dobbelte af, hvad en god afgrøde forbruger, rejser ganske naturligt det spørgsmål, om ikke det vil være muligt at sikre afgrøderne de fornødne vandmængder på anden måde, og derved er det, at foranstaltninger, man passende kan kalde for indirekte vanding, kommer i forgrunden. Dette sandsynligvis meget vigtige område indenfor jorddyrkningslæren er på nuværende tidspunkt kun lidt udforsket, dog er man nået så vidt, at det allerede nu kan fastslåes, at afgrøderne på visse, i geologisk henseende særligt opbyggede jorder, kan forøges meget betydeligt gennem nævnte foranstaltninger, og måske lader noget lignede sig gøre på andre af vore landbrugsjorder med tilfredsstillende rentabilitet. Kommende undersøgelser vil vise det.

I de senere år er der ved hedeselskabet foretaget en del undersøgelser over rodudviklingen hos nogle af vore kulturplanter. Herved fandtes på frugtbare jorder følgende gennemsnitsdybder for rodudviklingen under havre, vinterhvede, kløvergræs og kålroer:

0—75 cm dybde	mange	rødder
75—105 »	»	færre »
105—145 »	»	enkelte »

På disse fortrinlige jorder finder vi altså et veludviklet og dybtgående rodnet, antagelig sådan som planternes arvelige anlæg gør krav på. Selv om vandmangel til tider kan trykke væksten, forbliver afgrødeudbyttet selv i et tørkeår som 1947 dog ganske godt. Hvad kan nu årsagerne hertil være?

Ja, først og fremmest skyldes det det veludviklede og dybtgående rodnet og dernæst de gode ernæringsforhold, disse jorder byder planterne. På grundlag af de resultater, der hidtil er opnået ved hedeselskabets forskningsvirksomhed, kan der herpå gives følgende forklaring:

Om foråret, når markerne opnår den lyse farvetone som tegn på, at de er tjenlige til bearbejdning og besåning, indeholder jorden netop så meget vand, som den er i stand til at tilbageholde ved frit afløb nedefter — altså under forhold hvor grundvandspejlet er dybtliggende. Disse vandmængder er det meget nyttigt at kende i de

forskellige jordtyper, og for at give et letfatteligt begreb om deres størrelse, udtrykkes de i lighed med nedbøren i millimeter indenfor rodområdet. Rodområdet kan på gode, frugtbare jorder uden større fejl ansættes til ca. 120 cm. De således fremkomne vandmængder kalder man for jordens naturlige vandkapacitet.

I nedenstående tabel vil vi finde vandkapaciteten talmæssigt udtrykt for tre vidt forskellige jordtypers vedkommende, og det vil heraf fremgå, at den er meget forskellig.

Oversigt over vandkapacitet, jordens vandindhold ved visnegrænsen samt dens indhold af nyttigt vand ved vækstperiodens begyndelse (såtid) på 3 forskellige jordtyper.

	Vandkapacitet	Vandindhold ved visnegrænsen	Indhold af nyttigt vand ved såtid
Middelgod hede, opdyrket for 22 år siden.....	173 mm/100 cm	73 mm/100 cm	100 mm
Dybtmuldet, magert moræneler.....	290 mm/120 cm	117 mm/120 cm	173 mm
Svær, sedimentært ler....	475 mm/120 cm	305 mm/120 cm	170 mm

Da man regner med, at der skal ca. 300 mm vand til at producere en god afgrøde, viser tallene os, at kun hedejorden behøvede regn i vækstperioden, såfremt alle de vandmængder, vandkapaciteten udtrykker, var tilgængelige for planterne. Således er det desværre ikke. En betydelig del af jordvandet sidder så fast bundet til jordpartiklerne, at planterne ikke har kræfter nok til at suge det til sig, og hvor store mængder, det drejer sig om, vil ses af tabellens anden kolonne. De angivne vandmængder er bestemt i laboratoriet af docent ved Landbohøjskolen, dr. H. C. Aslyng, og fugtighedsbestemmelser i marken, når planterne trængte hårdt til vand, har vist, at tallene ikke afviger væsentligt fra praksis, ja måske endog er rigtige, end hvad man kan få frem i praksis.

Forskellen mellem vandkapaciteten og vandindholdet i jorden, når planterne begynder at visne, angiver os altså, hvor store vandmængder, planterne kan regne med at få fra jorden i sommerens løb foruden nedbøren, og disse er anført i tabellens sidste kolonne. Vi lægger især mærke til, at det dybtmuldede, magre moræneler har det samme indhold af nyttigt vand som den svære lerjord, og da jordvandet gennemgående er fastere bundet i sidstnævnte, må den førstnævnte jord i det store og hele anses for at give planterne de bedste vækstvilkår — alt andet lige.

Regner vi med 300 mm vand til f. eks. en god bygafgrøde, skal der på de tre forskellige jordtyper falde følgende regnmængder i maj, juni og juli og helst med en passende fordeling:

Hedejorden	200 mm regn
Den dybtmuldede moræneler ..	127 » »
Den svære lerjord	130 » »

Da vi normalt får ca. 150 mm i de ovennævnte måneder, vil det sige, at hedejorden selv i et vækstår med normal nedbør vil mangle ca. 50 mm regn i at kunne fremstille en virkelig god bygafgrøde, og værre bliver det naturligvis, såfremt nedbøren ligger under normalen. De to andre jordtyper er i den henseende langt gunstigere stillet.

Af forannævnte ser vi, at jorden virker som stødpude for planternes optagelse af vand. Kommer der i vækstperioden større nedbør, end der forbruges, opmagasineres overskudet i jorden for senere i en regnfattig periode at afgives til planterne, men vi lægger også mærke til, at hedejorden har et forholdsvis lille indhold af nyttigt vand, hvorimod dette er meget stort i den svære lerjord.

Vi skal herefter se på, hvordan det nyttige vand fordeler sig nedad i rodområdet, og her vil vi holde os til det dybtmuldede, magre moræneler:

Dybder i cm	Vandkapacitet mm	Vandindhold v. visnegrænsen mm	Tilgængeligt vand for planterne mm
0— 20	61,5	20,8	40,7
20— 40	56,0	19,6	36,4
40— 60	41,0	18,0	23,0
60—100	84,0	34,6	49,4
100—120	47,5	24,0	23,5
Ialt...	290,0 mm/120 cm	117,0 mm/120 cm	173,0 mm/120 cm

Muldlagets tykkelse i denne jord er ca. 40 cm, og vi ser, at der i muldlaget alene findes ca. 77 mm nyttigt (tilgængeligt) vand, og at der i hvert af undergrundens 20 cm tykke lag findes ca. 24 mm. Dette siger os, at planterne i en regnløs periode kan finde erstatning for manglende nedbør ved efterhånden at sende rødderne dybere og dybere ned i undergrunden. På jorder med dybtliggende grundvandspejl er det nemlig planterne selv, der skal opsøge og hente det vand, der er at få. I det omtalte har vi altså een af grundene til, at af-

grøderne på frugtbare jorder, hvor rodnettet er veludviklet og dybtgående, klarer sig relativt godt igennem en længere tørkeperiode.

En anden grund er, at slige jorder er næringsrige, og at dette medfører en betydelig besparelse i vandforbruget pr. produceret enhed organisk stof, vil fremgå af følgende undersøgelse i havre 1951:

Gødskningsforhold	Vandforbrug i mm til produktion af 1 hkg kærne + halm i lufttør tilstand
1. Ret svag gødskning	5,3
2. Stærk gødskning med kalium og fosforsyre, men ret svagt med kvælstof	4,0
3. Stærk gødskning med såvel kalium og fosforsyre som kvælstof	3,1
4. Stærk gødskning med staldgødning	2,3

Denne undersøgelse er foretaget på tidligere omtalte hedejord, hvor der i dybden 0—100 cm kan opmagasineres ca. 100 mm nyttigt vand. På jorder med et lignende eller endnu større indhold af nyttigt vand ved såtid udnytter man således de i vækstperioden til rådighed stående vandmængder bedst ved at gødske kraftigt, men hvordan det i så henseende vil gå på jorder, hvor indholdet af nyttigt vand ligger under 100 mm/100 cm, ved vi ikke ret meget om. Dog er det konstateret, at afgrøderne kan »svides« hurtigere, når jorder med et indhold af kun 40—50 cm nyttigt vand ved såtid gødskes meget kraftigt. Hvor grænsen eller grænseområdet iøvrigt ligger, kan man ikke sige på nuværende stadi af undersøgelserne.

Af foran anførte ser vi, at skadelig virkning af længere tørkeperioder kan modvirkes bl. a. af et dybtgående og veludviklet rodnet samt ved at give planterne de gunstigste mulige ernæringsforhold.

Det er os altså ikke ligegyldigt, hvordan rodnettet udvikler sig, og derfor er der grund til at spørge, om rodudviklingen da ikke er i overensstemmelse med de respektive planters arvelige anlæg på alle vore landbrugsjorder. Undersøgelser har vist, at dette desværre langt fra er tilfældet, ja på nogle jorder var den største roddeybde endog kun 20—25 cm, hvilket vil sige, at afgrødeudbyttet i så høj grad er knyttet til nedbøren i vækstperioden, at ordet lotterispil bliver anvendelig.

Årsagerne til en ringe rodudvikling kan være mangeartede, men hidrører som regel fra abnorme fysiske og kemiske jordbundstilstande. Det vil føre for vidt at komme nærmere ind på dem, men for

dog at give læseren indtryk af, hvilke hindringer, der kan foreligge, skal anføres nogle af de hyppigst forekommende og letteste at fastslå. Man må imidlertid have for øje, at flere af dem kan forekomme samtidig på samme sted. De træffes alle indenfor normalt rodområde (100—120 cm), men jo nærmere de findes jordens overflade, desto stærkere indvirker de på plantevæksten.

De for plantevæksten skæbnesvangre lag er bl. a.: Ahl, sammenkittet sand (»sandsten«) og meget tæt ler, endvidere løse lag af grus, sand eller strandkaller, når disse er over 5—6 cm tykke og blottet for ler-, dynd- eller humuspartikler — kolloider, samt af lag med plantegift, hvilket især træffes på dynd- og tørvejorder.

Det ligger nu indenfor mulighedernes grænse ved hjælp af traktorer at give jorder med sådanne lag i undergrunden den rette behandling. Om gennemførelse af sådanne foranstaltninger så vil være lønnende i almindelighed, kan først overses, når resultaterne af igangsatte og kommende forsøg foreligger. På nuværende tidspunkt kan kun oplyses, at forsøg gennem nogle få år på visse uheldigt »opbyggede« og lavtliggende jorder har givet særdeles gunstige resultater for en fjernelse af det eller de jordlag, der hindrede planterøddernes nedtrængen til fugtigere og mere næringsrige lag i undergrunden. Dette bør dog ikke fremføres uden samtidig at tilføje, at undergrundsbehandling et par steder på højbundsjord har medført skadevirkninger i de første år efter forsøgenes anlæg.

Dette maner til forsigtighed, og undergrundsbehandling af allerede dyrket jord må da også på nuværende tidspunkt anses for at være et stykke grundforbedringsarbejde, der ikke kan være helt uden risiko. Gennemfører man arbejdet forkert, vil det sandsynligvis blive vanskeligt — for ikke at sige umuligt — at rette. Står man tvivlende overfor tilfældet, må den fornuftigste udvej derfor blive anlæg af forsøg. Vi bør altid have tid til at gøre det rette.

Nye plantagearealer

Nr. 3405 A. *Skovly plantage*, ca. 22,0 ha, Raabjerg sogn, Hjørring amt. Ejer: Direktør H. L. Smith, Fennevengen 14, Gentofte.

Arbejdet ledes af skovrider Sven Larsen.

Nr. 3406 A. *Saltmosen plantage*, ca. 10,6 ha, Hals sogn, Aalborg amt. Ejer: Plantageaktieselskabet Østvendssyssel, Dronninglund.

Arbejdet ledes af skovrider Sven Larsen.

Nr. 3407 A. *Lindet Mosebrugs plantage*, ca. 12,8 ha, Arrild sogn, Tønder amt. Ejer: Gårdejer Gregers Peter Skødt m. fl., Tiset, Gram.

Arbejdet ledes af skovrider Kr. Fromsejer.

- Nr. 3408 A. *Skærbæk præstegårds plantage*, ca. 10,4 ha, Skærbæk sogn, Tønder amt. Ejer: Skærbæk præsteembede, Skærbæk.
Arbejdet ledes af skovrider Kr. Fromsejer.
- Nr. 3409 A. *Arnskov plantage*, ca. 10,2 ha, Randbøl sogn, Vejle amt. Ejer: Gårdejer Valdemar Hansen, Ølgaard, Randbøl.
Arbejdet ledes af skovrider C. G. Bech.
- Nr. 3410 A. *Glostrup plantage*, ca. 16,4 ha, Tversted sogn, Hjørring amt. Ejer: I/S Glostrup plantage, Blæsbjerg, Tolne.
Arbejdet ledes af skovrider Sven Larsen.

I få ord —

Hedeselskabets forretningsførere

Hedeselskabets hidtidige forretningsfører for *Sønderborg* distrikt, konsulent *Th. Thomsen*, Dybbølsten, Sønderborg, har ønsket at blive fritaget for dette hverv, som derefter er overtaget af konsulent *Chr. Nielsen*, Vester Sottrup.

Hedeselskabets hidtidige forretningsfører for *Egvad* distrikt, gårdejer *Peter Slipsager*, Nørre Hostrup, Røde Kro, har på grund af bortflytning fra sognet måttet afgive dette hverv, som derefter er overtaget af direktør *Chr. Morthorst*, A/S Hans Jessens Eff., Nørre Hostrup, Røde Kro.

*

I juni måned besøgte ca. 30 hollandske forstmænd forskellige danske skovdistrikter og var bl. a. også hedeselskabets gæster. Studierejsen gav anledning til en længere omtale af dansk forstligt arbejde i de hollandske forstmænds faglige tidsskrift, og nu har *P. J. Drost* skrevet en smuk tilsvarende omtale af Det danske Hedeselskabs virksomhed i det sidst udkomne nummer af det hollandske hedeselskabs tidsskrift. Omtalen er ledsaget af en række gode billeder fra Vorbasseegnen.

*

Endnu skæres der lyngtørv

I anledning af den lille artikel med ovenst. overskrift i tidsskriftet nr. 13 har vi modtaget følgende:

Det er rigtigt, at det nu sjældent ses, at der graves lyngtørv, og derfor ligeså sjældent, at de anvendes til opvarmning af stuerne. — Da bilæggerovnen forsvandt var det også forbi med hedetørvene.

I slutningen af stykket står: Iøvrigt bruges lyngtørv endnu i adskillige smedier på landet til at dække ilden på essen med.

Det sidste synes noget usandsynligt. — De gamle smede, der selv hvert forår gravede kultørv i mosen og deraf brændte deres »klyenkul« i miler, skulle nok være sig for at få hedetørv på essen til at give aske — æ klyenkul var for det meste ikke helt rene, og gav derfor under smedningen aske nok, ja så meget, at smeden blev kulsort.

De gamle smede stak en pind ned i essen for at holde ilden vedlige — dog kun når der skulle spises eller andet længere ophold.

Vor tids smede tror jeg ikke ønsker tørveaske på essen — men måske tager jeg fejl.

Det ville have interesse og betydning at få opgivet en smed, der bruger lyngtørv på essen.

T. K., Esbjerg.

*

Hædret med guldmedaille

Dr. techn. *Jørgen Møller* har på et lærerrådsmøde den 30. september på Danmarks tekniske Højskole fået overrakt Julius Thomsen medaillen, en meget sjælden hædersbevisning, der kun tildeles videnskabsmænd, som har udført et særligt fortjenstfuldt forskningsarbejde indenfor den tekniske kemis område. Ved denne lejlighed betonedes det, at tildelingen navnlig var for hans studier over ionbytningsprocessen og især for anvendelsen af denne i jordbundskemien. Det omtaltes i denne forbindelse, at dr. Møllers forslag til analysemetode havde givet anledning til et samarbejde med hedeselskabet, og at civilingeniør *Th. Mogensen* ved hedeselskabets laboratorium havde udarbejdet en metode til bestemmelse af den mobiliserbare (plante-tilgængelige) fosforsyre i jordbunden (se Hedeselskabets Tidsskrift 1938 nr. 5 og 1951 nr. 4).

Såvidt vides, er dr. Møller den eneste videnskabsmand, der for tiden har Julius Thomsen medaillen, hvormed iøvrigt fulgte et legat på 4000 kr.

*

Fhv. folketingsmand *Laust Nørskov*, Nørskovgaard pr. Møldrups, fylder den 22. januar 1953 70 år.

*

A/S Rind plantage syd for Herning har haft et driftsoverskud på 8719 kr., væsentlig som følge af salget af træ efter stormfaldet i februar. De 8000 kr. er henlagt til reservefonden. Status balancerer med 39 334 kr.

*

Gårdejer, sognefoged *Mads Rasmussen*, Sommerbjerggaard, Gludsted, har fået tildelt Det kgl. Landhusholdningsselskabs sølvbæger.

I 1934 fik han på foranledning af Foreningen af jydsk Landboforeninger hedeselskabets legat for fremragende hededyrkere, og i 1947 fik han påny, men denne gang efter indstilling af Hedebruget, et hædrende legat fra hedeselskabet.

Mads Rasmussen har opdyrket henimod 250 tdr. land hedejord.

*

Silkeborg plantningsforening har i 1952 udleveret 375 000 nåletræer og 68 000 løvtræer til sine medlemmer. Der er her tale om en betydelig fremgang i arbejdets omfang — medlemstallet er f. eks. steget med 27 til 394.

*

Fyres De med **TØRV?**

Der findes RIBE-
ovne til
ethvert formål

Brændekaminer,
tørveovne, brænde-
komfurer etc.

— tal med en RIBE-
forhandler — eller
skriv efter brochure.

A/s **RIBE JERNSTØBERI**

Telefon Ribe 261

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontortid: 9—15
Telefon 1500 (5 linier)
Kontor i Karup

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon 1400 (3 lin.)

Sct. Mathiasgade 68
Kontortid: Kl. 9—15

Børnelammelses- og ulykkesforsikring

Den gensidige
Landbo-Sygeforening

Vesterbrogade 15
København V.
Telef. 6659 - 5974

Alt i cementvarer,

rør i alle gængse størrelser efter ingeniørf. normer.

Tjæreborg cementstøberi.

Hurtig levering. Telefon 21. Reel betjening.

Landbrugslotteriet

udlodder årligt

kr. 5.485.620

Største gevinst
2 gange årligt

kr. 80.000

Røde DRÆNRØR

fra 2"-12" haves
altid på lager
Forlang tilbud

»Sofienlund«

Teglværk
Telefon 10 Ulstrup

AKTIESELSKABET

SKARREHAGE MOLERVÆRK

FÆRSNING

af eng og mose udføres med Diesel-traktorer
til konkurrencedygtige priser.

Johs. Kirk, Svejstrup pr. Bjerregrav — Telefon Raasted 107

NB. Mangeårig fræssetøret ved hedeselskabet, hvorfra fineste
anbefaling foreligger.

Traktorer - Landbrugsredskaber
Landbrugsvogne - Automobiler
Reserve dele - Tilbehør
Traktor-,
Automobil-, og Maskinværksted

A. Philipsen Akts.

Tlf. 532

Vesterbrogade 7—9, Viborg

Tlf. 1064

AALBORG TAFTEL AKVAVIT.

ANVEND TØRVESTRØELSE VED DRÆNING . . .

På jorder med fintsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse (»hundekød«) omkring stødfugerne.

Spørg hedeselskabet

A/s Fiskbæk Briketfabrik

Herborg 12

Brostrøms

Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle planter for
HAVE, MARK og SKOV
Hårdføre og veldrevne arter
for ethvert formål

BrugRANDERS
REB

Hulkjærhus Planteskole

RØDKJÆRSBRO
Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og haver

FRØKONTORET

(for undersøgt markfrø)

— Grundlagt 1887 —

KOLDING

Telefon 43

Alle arter jordbrugskalk -

SKANDINAVISK KALK & KRIDT 1/2

Hasseris - Aalborg telefon 9253 - Alba 10650
Værket telefon Sdr. Tranders 110

Katalog sendes
gratis paa
Forlangende

Røde
drænrør
2''—12''

● Fredenshøj Teglværk
Aabenraa . Telefon 2127

Prima betonrør efter dansk
ingeniørforenings normer

Mrk. \triangle i alle gangbare dimen-
sioner fra 10—60 cm såvel med
som uden muffe

A/s Skive Markfrøkontor
Grundlagt 1896
Telefon 94 Skive
FRØAVL . FRØHANDEL

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen

Sophus Berendsen A/S

V. Farimagsgade 41 . København V.

Store Torv 10 . Aarhus

ALT I ENTREPRENORMATERIEL

Leverandør til hedeselskabet

Rødkjærbro Cementvarefabrik

ved I. T. Birck Telef. Rødkjærbro 14

FØRER KUN \triangle MÆRKEDE VARER

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres

Forlang tilbud

Trifoliums Frø

giver stor Høst.

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. A.

TELEFON SKIVE 1030

Alle størrelser i drænrør leveres

TELEFON VIBORG 1330

Nivaagaard Teglværk

Nivaa telefon nr. 9

DRÆNRØR . MURSTEN . TAGSTEN

Tårnsilosten
Drænrør
Baumadæk
Tagsten
Mursten

KÄHLERS Teglværk
Korsør

Det gensidige forsikringselskab

Dansk Plantageforsikringsforening

tegner forsikring for genplantningsværdien for nåletræs-plantager overalt i Danmark. — Indskud een gang for alle 1 kr. pr. ha. Årlig præmie pr. ha 30 øre, minimum 2 kr. Vedtægter og indmeldelsesblanketter ved henvendelse til

FORENINGENS KONTOR I VIBORG
Telefon 1340

Teglværkernes
SALGSKONTOR

ESBJERG
Telefon 265 . 546

Drænrør
2" — 15"
Mursten - Tagsten

Randers

MØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIK

v/ Marius Ødum
Kristrup pr. Randers
Tlf. 400 Randers fri not.

Kun \triangle mærkede varer føres
Største lager
Bedste kvaliteter
Forlang tilbud

Midtjydske Betonvarefabrikker

Fabrik & lager — Telf. Herning 476
Herning og Lind Telf. Lind 45
Lager af \triangle mrk. betonvarer

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby . Telf. 1055 (2 lin.)

Alt i betonvarer efter D. S. 400
Renseanlægget "Ringtanken" (Dansk patent nr. 59820)

Røde drænrør

indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk
pr. Ulstrup - Telefon 67 Ulstrup

Krogsgades Cementstøberi

v/ J. C. Halvorsen & sønner
Kontor:
Dannebrogsgade 22, Aarhus
Telefon 5019 . 5020

Ny fabrik i Vejlbj
Tlf. Riiskov 9319
Alt i betonvarer D. S. 400

Aarhus Privatbank

Stiftet 1871

Aarhus: Hovedkontor
København: Nygade 1

Aktiekapital og reserver
andraget ialt ca. kr. 21.400.000,—

RØDE DRÆNRØR

føres altid på lager fra 2" til 8" - Tilbud til tjeneste

A/S GAMMELGAARD TEGLVÆRK
Telefon 187 . Skive

Stenvad

Cementstøberi

Telf. 6 Stenvad
Arnold Westmark

Alle \triangle mærkede rør føres
Altid leveringsdygtig

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD
Telefon 921

Normrør
med garantimærket \triangle
Imprægnering
Brøndrør

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved Th. Petersen
Telf. 111 Bjerringbro

ALLE
 \triangle **MÆRKEDE RØR**
Imprægnerede
og uimprægnerede

Stort lager
Altid leveringsdygtig

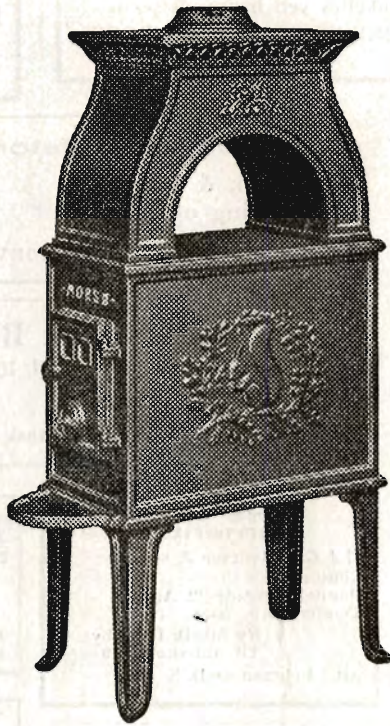
Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor

Telefon 58

Ølgod

Telefon 59

Marsø Støbejerns

AKTIESELSKABET
N.A. Christensen & Co.
KGL HOFLEVERANDØR
NYKØBING MORS

Redaktionsudvalg: Afdelingsleder, civilingeniør J. Parbo (formand),
afdelingsleder, skovridder B. Steenstrup og botaniker N. C. Nielsen.
Redaktør: Har. Skodshøj.

Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg